9

కేసు

"కేసు విషయం తెలిసిందా? విన్నారా?"

రంగారావు ఊపిరితీసుకునే వ్యవధానం కూడా లేకుండా మెట్లెక్కివచ్చాడని తెలుస్తోంది.

రంగారావే కాదు. ఆ హాల్లో వున్న పదిమంది మగవాళ్ళూ మెట్లెక్కి వచ్చి పదిహేను యిరవై నిమిషాలైనా ఎవరూ సరిగా వూపిరి పీల్చుకోవటం లేదు.

"ఇక దేశానికి మోక్షం లేదండి" విశ్వనాథ్ నిట్టూర్చాడు.

"ఇప్పుడేమిటి ఆడవాళ్లకు చదువులని ఎప్పుడు మొదలెట్టారో అప్పుడే దేశం నరకంవైపు నడవటం మొదలైంది" సత్యనారాయణ తేల్చి చెప్పేశాడు.

"ఎంతధైర్యం".

"ధైర్యమా? సిగ్గులేనితనం".

"ఏదో ఒకటి - ఆమెగాని నెగ్గిందంటే రొట్టె విరిగి నేతిలో పడ్డట్టే".

"ఆమె రొట్టె ఏమిటి - ఆడవాళ్ళందరి రొట్టె" అప్పుడే ఆ హాల్లోకి వస్తున్న అమితను చూసి కావాలనే పెద్దగా అన్నాడు సుందరం.

వాళ్ళే విషయం గురించి అంత కలవరంగా మాట్లాడుకుంటున్నారో అమితకు ముందుగానే తెల్సుగనుక పెద్దగా ఆశ్చర్యపడకుండా తన చేతిలో కాగితాలతో విశ్వనాథ్ టేబిల్ దగ్గరికి నడిచింది. విశ్వనాథ్ అది చూసి తప్పనిసరై తన టేబిల్ దగ్గరకు నడిచాడు.

"ఏంటమ్మా - తెల్లారిందా సందేహాలకు" అంటూ.

అమిత నవ్వి తన సందేహం అడిగింది. విశ్వనాథ్ చెప్పాడు. అమిత వెళ్ళటానికి లేచింది. విశ్వనాథూ లేచాడు. సత్యనారాయణ టేబిల్ దగ్గర చేరిన గుంపు పెద్దగా నవ్వింది.

"ఏంటయ్యా - నాక్కూడా చెప్పండి".

విశ్వనాథ్ హడావుడిగా అటువైపు నడిచాడు.

"ఏం లేదు సామెతలన్నీ మార్చాలి. కొత్త సామెతొకటి కనిపెట్టాం విందురు గాని రండి". అందరూ మళ్ళీ పెద్దగా నవ్వారు.

అమిత వాళ్ళను పట్టించుకోకుండా వెళ్ళబోయింది.

"అమిత గారూ - మీరూ వినండి" రంగారావు ఆహ్వానించాడు.

"నేను వినను" అమిత కోపంగా సీరియస్‌గా అంది. అందరూ ఒక్కసారి నిశ్శబ్దమై పోయారు.

"ఇప్పుడు టైము ఎంతయింది? పదకొండు గంటలు. ఇంతవరకూ మీరెవరూ పనిలో వేలు పెట్టలేదు. మరో రెండు గంటలిలా గడిపేస్తే లంచ్ టైం అవుతుంది - రోజులో ఎన్ని గంటలు పనిచేస్తున్నారు? మీకు రమ్య పెట్టిన కేసు గురించి హాస్యంగా మాట్లాడే హక్కేం ఉంది? ఆ నెపం మీద మీరు ఆడవాళ్ళందరినీ ఎగతాళి చెయ్యటం ఏమీ బాగోలేదు" అమిత మాట పూర్తవుతూనే అక్కడి నుంచి బైటికి పోయింది.

"దీనమ్మ... ఎంత పొగరు" అన్నాడు రంగారావు.

అందరూ కేసు సంగతి పక్కనపెట్టి అమిత తలపొగరు గురించి కాస్త నెమ్మదిగా మాట్లాడటం మొదలెట్టారు.

* * *

"రమ్యా" సుధాకర్ కోపంగా పిలిచాడు.

నిద్రపోతున్న బాబు ఉలిక్కిపడ్డాడు. రమ్య వాడిపొట్టమీద చెయివేసి జోకొట్టింది.

బాబు ప్రశాంతంగా నిద్రపోతున్నాడు. రమ్య హాల్లోకి వచ్చింది.

"రమ్యా నువ్వు వెంటనే కేసు విత్‌డ్రా చేసుకో"

రమ్యను చూస్తూనే ఎగిరిపడ్డాడు సుధాకర్.

"అదేంటి - ఎందుకు విత్‌డ్రా చేసుకోవాలి?" చిత్రంగా చూసింది.

"ఎందుకంటే నేను కాస్త నలుగురిలో తిరగాలి కాబట్టి. అందరూ మన గురించి అనే మాటలు వినలేక చస్తున్నాను కాబట్టి. నా మీద - కేవలం నామీద జాలితో ఆ కేసు ఎత్తెయ్"... ఆవేశంగా అరుస్తున్న సుధాకర్‌ని విస్తుపోయి చూసింది రమ్య.

"ఏంటట్లా చూస్తావు? రేపొద్దునే లాయర్ దగ్గరకు వెళ్ళి చెప్పు. లేదా యిప్పుడే వెళ్దాం పద".

"నేను కేసు విత్‌డ్రా చేసుకోను" స్థిరంగా అంది.

"చేసుకోవూ?"

"ఊహూ"

సుధాకర్ కోపంతో వూగిపోతూ ఏంచెయ్యాలో తెలియక టీపాయ్‌మీద వున్న వస్తువులన్నీ కిందికి దొర్లించి పడకగదిలోకి వెళ్ళి పడుకున్నాడు. రమ్యకు బాబు కదిలిన అలికిడి వినిపించి వాడి గదిలోకి వెళ్ళింది. వాడు బట్ట తడుపుకున్నాడు. ఇబ్బందిగా అటూ యిటూ కదుల్తూ బద్ధకంగా ఆవలిస్తున్నాడు. రమ్య వెళ్ళి తడిచిన నాప్‌కిన్ తీసేసి వాడి తొడలూ పిర్రలూ పొడిగుడ్డతో శుభ్రంగా తుడిచి కాస్త పౌడర్ జల్లి మళ్ళీ వేరే నాప్‌కిన్ కట్టింది. వాడు మళ్ళీ నిద్రకు పడ్డాడు. రమ్య వాడికి వెచ్చగా కప్పి వంటింట్లోకి వెళ్ళింది. బాబు లేస్తాడనే హడావుడితో పనులు చేసుకోవటం వల్ల ఈ మధ్య వంటిల్లు పద్ధతీ పాడూ లేకుండా తయారయిందనిపించింది రమ్యకు.

ఇపుడు సర్దే అవకాశం లేదు - బాబు ఏ క్షణాన్నయినా లేవచ్చు. గబగబా వంటపనిలో పడింది. అంతా అరగంటలో ముగించటానికి నరాలన్నిటినీ విపరీతంగా అలవగొట్టుకుని చివరికి ముగించి, రాబోతుంటే మర్నాడు టిఫిన్‌కి పప్పు నానబోయాలని గుర్తొచ్చింది. పెసలు తీసి రెండుసార్లు శుభ్రంగా కడిగి నానబోసింది. పనయిపోయిందనుకుంటే పాలు కాచి తోడెయ్యాలని గుర్తొచ్చింది. దగ్గరుండి కాచకపోతే పొంగిపోతాయి. పాలుకాచి, మళ్ళీ మర్చిపోతానులే ఆలస్యం ఎందుకని వాటిని వెంటనే చల్లార్చి తోడేసింది.

స్నానానికి నీళ్ళు పెట్టింది స్టవ్ మీదనే - అంతలో బాబు లేవనే లేచాడు. వాడిది పెద్ద గొంతు. ఆకలైందా యిక ఒక్కక్షణం వూరుకోడు. ఇల్లంతా అదరగొడతాడు. రమ్య గబగబా వెళ్ళి వాడిని పక్కలో వేసుకుంది.

"సుధా - నీళ్ళు పొయ్యిమీద పెట్టాను. ఒక పదినిమిషాల్లో వెళ్ళి స్నానం చెయ్యి" కేకేసి చెప్పింది.

"నేను చెయ్యను. నన్నడక్కుండా ఎందుకు పెట్టావు"

సుధాకర్ కోపం యింకా తగ్గలేదు.

"ఐతే స్టవ్ ఆర్పేయ్"

"నేనార్పను. నాకా స్టవ్‌తో సంబంధంలేదు" మొండితనం చేస్తున్న పిల్లాడిలా అన్నాడు. రమ్యకు నవ్వొచ్చింది - "సరే నేను చేస్తాలే. వుంచెయ్".

సుధాకర్ విసురుగా వెళ్ళి స్టవ్ ఆర్పి రమ్య దగ్గరకు వచ్చాడు.

"ఇక్కడ అరవకు. వీడు ప్రశాంతంగా పాలు తాగుతున్నాడు" మెల్లిగా చెప్పింది రమ్య.

సుధాకర్ తల్లీ కొడుకులకు ఎదురుగా కూచున్నాడు.

బాబు పాలు తాగటం, రమ్య ఆనందం, వాడి తృప్తి - యివన్నీ చూస్తూ సుధాకర్ కోపం మర్చిపోయాడు. రమ్యంటే ఆ క్షణంలో అంతులేని ప్రేమ కలిగింది. మెల్లిగా రమ్య వీపు మీద చేయివేసి -

"రమ్యా - ఐ లవ్ యూ" అన్నాడు.

రమ్య మధురంగా నవ్వింది. ఐదు నిముషాలు ఆ గదిలోని ముగ్గురు ప్రాణులూ అదొ౧ర రకమైన అలౌకికానందంలో ఉండిపోయారు.

ముందుగా తేరుకుంది బాబే - వాడి చిన్న బొజ్జ నిండిపోయింది. పాలు తాగడం మాని తల్లి రొమ్ములతో ఆడుతున్నాడు. రమ్య వాడిని లేపి భుజాన వేసుకుని మెడమీద సవరిస్తే తేన్చాడు.

పెద్దభారం దిగినదానిలా ఫీలయింది రమ్య -

వాడు పాలుతాగాక తేన్పు రాకపోతే, మూడు పూటలా విరోచనం కాకపోతే రమ్యకు భయం, టెన్షన్, అవి సక్రమంగా జరిగిపోతే నిశ్చింతగా హాయిగా ఉంటుంది.

బాబు మళ్ళీ పక్క తడిపాడు.

"వీడు రోజుకెన్నిసార్లు పోస్తాడు" విసుగ్గా అన్నాడు సుధాకర్. రమ్య కిలకిలా నవ్వింది.

"పాపం చలికాలం కదా".

"ఐతై మటుకు పదినిమిషాల కోసారా?"

"నీ మొదటి చలికాలంలో నువ్వెన్నిసార్లు పోసేవాడివో మీ అమ్మనడుగుతాలే - మా అబ్బాయికి దిష్టి పెట్టకు" రమ్య ఉచ్చగుడ్డల్ని అంత యిష్టంగా ఎట్లా పట్టుకుంటుందో సుధాకర్‌కి అర్థంకాలేదు.

"అన్నం తిందామా?" అడిగింది రమ్య.

"అప్పుడే" -

"అప్పుడే ఏంటి - ఏడున్నరవుతోంది. నాకు ఆకలిగా ఉంది. వాడికిపాలిస్తాను కదూ. ఒకటే ఆకలి, దాహం. ఎంత తినూతాగూ హరించుకుపోతున్నాయి" రమ్య వంటింట్లోకి వెళ్ళి అన్నాలు పెట్టింది. ఆకలితో ఆమె ఆవురావురుమని తింటుంటే సుధాకర్‌కు వాదించాలనిపించలేదు.

"రమ్య పాపం చాలామంచిది. ఆ కాస్త చాదస్తమూ లేకపోతే" అనుకున్నాడు. భోజనా లయ్యాక బాబుతో ఆడుతుంటే కాలం ఇట్టే గడిచిపోయింది.

"నాకు నిద్ర వస్తోంది గానీ కాస్త నిదానంగా నే చెప్పిన విషయం ఆలోచించు" అని పడుకోటానికి వెళ్ళాడు.

బాబు నిద్రపోయేవరకూ రమ్యనిద్రపోటానికి లేదు. వాడి నిద్రవేళ పదకొండు గంటలు. అప్పుడు పాలుతాగి పడుకుంటే తెల్లవారి ఐదు గంటలు దాకా లేవడు. "చాలా అదృష్టం తల్లీ - మా పాప అరగంటకోసారి లేస్తుంది. ఏదో చికాకు పెడుతుంది. ఎందుకో అర్థంకాదు. రాత్రిళ్ళు నిద్రలేక చస్తున్నాను" అంటుంటి పక్కింటి మీనాక్షి.

రమ్య బాబు గుప్పిళ్ళలో చూపుడు వేళ్ళు దూర్చి వాటిని మెల్లగా తన బుగ్గలకు రాసుకుంది. బాబు నవ్వుతున్నాడు కాళ్ళు సైకిల్ తొక్కుతున్నట్లు వేగంగా కదిలిస్తూ. వాడిని చూస్తుంటే ఒక పక్క సంతోషం మరోపక్క ఏదో బరువు రమ్య మనసులో -

రమ్య సుధాకర్‌లది ప్రేమ వివాహం. పెద్దవాళ్ళ నెదిరించి కులాంతర వివాహం చేసుకున్నారు. పెళ్ళయిన రెండోయేట బాబుపుట్టాడు. రమ్యకు పనంటే ఎప్పుడూ వెరపులేదు. సుధాకర్‌కు మాటలు చెప్పటం తప్ప పనిచేయటం రాదు. సుధాకర్ కన్నవారింట్లో మగవాళ్ళను గారాబం చేసి చెడగొడతారు. తల్లీ అక్కచెల్లెళ్ళు కలిసి సుధాకర్‌ను పూర్తిగా చెడగొట్టారు. రమ్య మూడేళ్ళలో సుధాకర్‌ని చాలా మార్చింది. అంటే తన పనులు తను చేసుకునేలా చేసింది. సహజంగా కష్టపడే స్వభావం గనుక ఒకోసారి సుధాకర్ బద్ధకాన్ని చూసీ చూడనట్టు వూరుకునేది. గారాంమటుకు సాగనిచ్చేది కాదు. రమ్యకు చాలా విషయాల్లో నిశ్చితాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. స్త్రీల విషయంలో, కులాల విషయంలో ఆమెవి చాలా అభ్యుదయ భావాలు. సుధాకర్‌కు భావాలవరకూ

పేచీలేదు. నిజానికి ఆ భావాలు నచ్చే ఆమెని ప్రేమించాడు. కానీ ఆచరణ దగ్గరకు వచ్చేసరికి అతనికి శక్తి చాలేది కాదు. ఏదో బలహీనత ఆవరించేది. ఏదో ఒకమాట స్త్రీలను కించపరిచేది అతని నోటినుండి రానే వచ్చేది. రమ్య వెంటనే పోట్లాటకు దిగేది. సుధాకర్ తప్పు ఒప్పుకుని చెంపలేసుకునేవాడు. రమ్య శాంతించేది. కానీ ఈ సారి సుధాకర్‌ని శాంతింపజేయటం కష్టమే. 'ఇది పబ్లిక్‌లోకి వెళ్ళిపోయింది. ఎట్లాగో' – రమ్య ఆలోచనలో పడింది.

* * *

"నీ స్వంత సమస్యల్ని ఆఫీసుతో ముడిపెట్టి కోర్టుకెక్కటం మంచిదికాదు. ఈ కేసుకు అర్థంలేదు" అన్నాడు ఆమె కలిసిన మొదటి లాయరు కళ్యాణ చక్రవర్తి. వూళ్ళో చాలా పేరున్న లాయరు. ఎలాంటి గడ్డుకేసునైనా వాదించి గెలిపిస్తాడని అంటారు. అందుకే అతని దగ్గరకు వెళ్ళింది. అతని మాటలు వింటే అతనికి 'లా' పాయింట్లు తెలుసుగానీ కొత్త 'లా'లు తయారు చేసేంత శక్తి లేదని అర్థమైంది. ఆడవాళ్ళంటే చులకన అని ముందే తెలిసింది. ఇక మగ లాయర్లు ఒద్దని ఆడవాళ్ళ దగ్గరకు వెళ్ళింది రమ్య. వాళ్ళూ "ఇదేం కేసూ" అన్నారు.

చివరకు కల్పన దొరికింది. రమ్య చెప్పింది వినగానే ఎగిరి గంతేసింది. లేచి రమ్యను కావలించుకుంది.

"అసలు మీకీ ఆలోచన ఎలా వచ్చిందండీ" అని తెగ మురిసిపోయింది. "మీకెందుకు నేను రాస్తాను చూడండి పిటిషన్" అని ఆకాశాన్ని అందుకున్నట్లు సంబరపడిపోయింది.

రమ్య, కల్పనా ఇద్దరూ ఒక రోజంతా కలిసి కూర్చుని పిటిషన్ తయారు చేశారు. సారాంశం ఇది.

"నేను ఆగస్టు నెలలో తల్లినయ్యాను. అక్టోబర్ వరకూ నాకు మెటర్నిటీ లీవు ఉంది. ఐతే పిల్లవాడు నా పాలే తాగుతున్నాడు. అవే బిడ్డ ఆరోగ్యానికి మంచిదని డాక్టర్లు చెప్పారు. ఆరు నెలల వరకూ బిడ్డ ప్రధానంగా నా పాలమీదే ఆధారపడతాడు. ఆ తర్వాత బిడ్డ ఆరోగ్య పరిస్థితిని బట్టి నా పాలు ఎన్నిసార్లు యివ్వటం అనేది నిర్ణయించుకోవాలి. కాబట్టి నాకు ఆరు నెలలు పూర్తి శలవు కావాలి. నాకే కాదు ప్రతి తల్లికీ కావాలి. తల్లిపాల గురించి ఎంతగానో ప్రచారం చేస్తున్న ప్రభుత్వానికి నా కోరికలోని ఔచిత్యం బాగా అర్థమవుతుందని ఆశిస్తాను.

తర్వాత, బిడ్డకు సంవత్సరం దాటే వరకూ తల్లి సంరక్షణ ఎక్కువ కావాలి గనుక నా పని గంటలు ఎనిమిది నుంచి నాలుగుకు తగ్గించాలి. సంవత్సరం దాటిన తర్వాత

మా ఆఫీసులో క్రష్ వుంటే నేను ఎనిమిది గంటలు పనిచేయగలుగుతాను. లేని ఎడల బిడ్డ మూడేళ్ళు నిండేవరకు నాల్గు గంటలు మాత్రమే నా పనిదినంగా ప్రకటించాలి. నాకే కాదు ఉద్యోగం చేసే స్త్రీలందరికీ యిట్లాగే నిర్ణయించాలని వాళ్ళందరి తరఫునా కోరుతున్నాను. తల్లిపాలు, సంరక్షణా బిడ్డకు జన్మహక్కని, బిడ్డ ఆరోగ్యానికవి అత్యవసరమనీ ప్రభుత్వం అంగీకరిస్తుంది గనుక బిడ్డకు అవి అందేలా చూడటం ప్రభుత్వ బాధ్యత. ఆ బాధ్యతను గుర్తుచేస్తూ నేను న్యాయస్థానం ముందుకి వస్తున్నాను".

ఇది చదివిన రోజు సుధాకర్ "ఫూలిష్‌నెస్" అన్నాడు.

"ఇది ఎక్కడా జరగదు" అన్నాడు.

"ఎందుకు జరగదు. ఆరునెలల మెటర్నిటీ లీవు చాలా దేశాల్లో ఉంది".

"వుందేమో - గవర్నమెంటు ఆ డిమాండ్లను విధిలేక ఒప్పుకున్నా, ఆ తర్వాత ఆడవాళ్ళను పనిలోకి తీసుకోదు".

"యాభైశాతం రిజర్వేషన్ కోసం ఆందోళన చేస్తాం"

"ప్రైవేటు ఉద్యోగాలు చచ్చినా యివ్వరు"

"ప్రైవేటు సంస్థల్లో కూడా రిజర్వేషన్ అమలు జరిగేలా చేయాలని పోట్లాడతాం"

"అసలు యిదెక్కడిగొడవ. నువ్వు పిల్లాడ్ని కన్నావు. ఎన్ని కష్టాలైనా పడి వాడిని పెంచుకుంటావు. అది నీ వ్యక్తిగత సమస్య. లాస్ ఆఫ్ పేనో, ఉద్యోగం మానేస్తావో అదంతా నీ తలనొప్పి. మధ్యలో ప్రభుత్వం ఏంచేస్తుంది. ఏదో మూడు నెల్లు శలవు యివ్వనే యిచ్చింది".

"పిల్లాడ్ని కనటం నా వ్యక్తిగత విషయమా?" రమ్య గొంతులో సీరియస్‌నెస్‌కి అదిరి పోయాడు సుధాకర్.

"నీదంటే - పోనీ మనది" అని నీళ్ళు నమిలాడు.

"దాంతో ప్రభుత్వానికేమీ సంబంధం లేదా?"

"ఏముంది...? లేదు" ఈ మాత్రం తెలియదూ అన్నట్లు నిశ్చింతగా చెప్పాడు.

"ఎవరికీ సంబంధం లేదా?"

రమ్య అజ్ఞానానికి సుధాకర్‌కి జాలేసింది.

"లేదు- ఎందుకుంటుంది? మనిద్దరం పిల్లలు కావాలనుకున్నాం, కన్నాం. అంతే - మిగిలిన వాళ్ళకేం సంబంధం?"

"మనం ఎవరం?" రమ్య గొంతు కంగుమంది.

"అదేంటి? అదేం ప్రశ్న" నవ్వాడు సుధాకర్

"మనం ఎవరం? సూటిగా చెప్పు - కాస్త మెదడు ఉపయోగించు"

"మనం ఎవరం అంటే - ఇద్దరు మనుషులం" అయోమయంగా చూశాడు.

"ఫూల్ - రాజ్యాంగంలో మనిద్దర్నీ ఏమంటారు?"

"అదా? పౌరులు అంటారు".

"అమ్మయ్య - వెలిగిందా బల్బు. మనం పౌరులంగదా, సమాజంలో భాగం కదా - సమాజానికీ మనకీ సంబంధం ఉంది గదా".

"ఊ ఐతే" రమ్య ఎటు తీసుకుపోతోందో సుధాకర్‌కి అర్థం కాలేదు.

"మనం సమాజంలో భాగం కాబట్టి మనం చేసే పనులకూ, సమాజానికీ సంబంధం ఉంటుంది. నేను పిల్లాడ్ని కన్నాను అంటే ఆ పిల్లాడు నా ఒక్కదానికేనా? మనింట్లో ఆవు కాదు గదా ఆ పిల్లాడు. మన పెరట్లోని జామచెట్టు కాదుగదా ఆ పిల్లాడు. వాడు పెరిగి పౌరుడవుతాడు. సమాజంలో భాగమవుతాడు. వాడు నాకు వ్యక్తిగతంగా ఏం చేస్తాడో చెయ్యడో గానీ సమాజానికి మటుకు కొంత చేస్తాడు. అలాంటి పిల్లాడిని కని పెంచటం నా సొంత సమస్యా?"

"నువ్వు చెప్పేదాంట్లో నాకేం అర్థం కనిపించటంలేదు" సుధాకర్ మొండిగా అన్నాడు.

"అర్థవంతంగా మాట్లాడితే అర్థం కానపుడు అడ్డం తిరిగి మాట్లాడటమే మందు. ఆడవాళ్ళందరూ మేం పిల్లల్ని కనం అంటారనుకో ఏం చేస్తారు?"

"ఛా - అలా ఎందుకంటారు?"

"అనక చస్తారా? పిల్లల్ని పెంచలేకపోతే అంటారు. అంటే ఏంచేస్తారు? సమాజం ఏమవుతుంది? ప్రపంచం ఆగిపోదూ? సృష్టి సర్వనాశనం కాదూ? ఆడవాళ్ళు సృష్టిని కొనసాగించటంలో బరువైన బాధ్యత ఉన్న పాత్ర వహిస్తుంటే వాళ్ళకు సౌకర్యాలు కల్పించటం మీ విధి కదూ - అట్లా కల్పించరు. ఇళ్ళల్లో భార్యలకు కనీసం సహాయం చెయ్యరు. ఆడవాళ్ళు తమ స్వంత పూచీకత్తు మీద తమ శరీరాన్ని కష్టపెట్టి మనసుని అలవ గొట్టుకుని ఎందుకు కనాలి? పెంచాలి? వాళ్ళు పిల్లల్ని ఎందుకు కంటారు? కనరు - కనరు" రమ్యకు కోపం పెరిగిపోయింది. సుధాకర్‌కి కూడా రమ్య మాటల్లో కొంత న్యాయం ఉందనిపించింది. అప్పటికావాదం అలా ముగిసింది.

* * *

రమ్య కేసు యింకా కోర్టు కెళ్ళకుండానే చాలామందికి తెలిసింది. కల్పన స్నేహితుడు ఒక జర్నలిస్టు. కల్పన మాటల సందర్భంలో యిలా కేసు పెట్టబోతున్నాం, చాలా

కొత్తకేసు అని చెబితే దానిని ముందే వార్తగా రాశాడు. ఆ పత్రికలో రమ్య ఇంటర్వ్యూ ఒకటి వేశారు. అది చదివిన కొందరు మగవాళ్ళు, ముఖ్యంగా తన కొలీగ్స్ చేసిన కామెంట్స్ వినలేక సుధాకర్ రమ్య మీద ఎగిరిపడ్డాడు.

ఆ కామెంట్స్ రమ్య వూహించనివి కాదు. తన ఆఫీసులో మగవాళ్ళు తాము వాళ్ళతో సమానంగా పనిచేసి వాళ్ళతో సమానంగా జీతాలు తీసుకుంటుంటేనే చూడలేక పోతున్నారని తెలుసు. ఆడవాళ్ళ సంపాదన గురించి మగవాళ్ళ అభిప్రాయాలు సేకరిస్తే స్త్రీ పురుష విభేదాల మీద మంచి రీసెర్చి గ్రంథమవుతుంది. ఉద్యోగాలు చేసే ఆడవాళ్ళు అవివాహితలైతే–

"రాజుల సొమ్ము రాళ్ళపాలు, మగువల సొమ్ము మఫత్‌లాల్ పాలు".

"మఫత్‌లాలేమిటి – విమల్, గార్డెన్, మైసూర్ సిల్కు – అబ్బో ఫస్టు తారీకున చూడు చీరెల కొట్లల్లో జనం – యిసుక వేస్తే రాల్తుందా?"

"కట్నం కోసం మరి కష్టపడొద్దూ"

"డబ్బంతా మూటగడితే లాభం లేదురోయ్ – అసలైంది పోతుందిగా–" వెకిలి మాటలు. పెళ్ళయిన ఆడవాళ్ళనైతే –

"రెండు జీతాలు. ఇంట్లో తిని కూచోలేక ఉద్యోగాలకు బయల్దేరతారు".

"ఉద్యోగాల్లేక మగాళ్ళేడుస్తుంటే ఎక్కడి ఉద్యోగాలకూ వీళ్ళు ఎగబడతారు".

"ఆఫీసర్ని యిట్టే బుట్టలో వేసేస్తారు. హొయలు గుమ్మరిస్తే సరి పని చెయ్యనక్కర్లేదు".

"రుచిగా ఏమన్నా వండి తెచ్చిపెడుతుంటే సెక్షన్ హెడ్లూ ఏమనరు".

"కట్టిన చీరెకట్టకుండా, ఇస్త్రీ మడత నలక్కుండా – ఏం హొయి – ఏం హొయి"

ఈ మాటలన్నీ రమ్య స్వయంగా విన్నది.

ఇప్పుడు తను పెట్టిన కేసుతో పురుష ప్రపంచం యావత్తూ పిడుగుపడ్డట్టు తల్లడిల్లి పోతుందనీ తెలుసు. పురుష ప్రపంచం సంగతి తర్వాత, ముందు తన పురుషుడే తట్టుకునేలా లేదు. రమ్య ఆలోచనలు తెగకుండానే బాబు మళ్ళీ ఉచ్చ పోశాడు. రమ్య మళ్ళీ ఆ పనిలో పడింది. రాత్రంతా నిద్రకాచి తెల్లారి యింటెడుపనీ చేసుకుని, పిల్లాడికి పాలిచ్చి, యివ్వని పాలు రొమ్ముల్లో సలపరిస్తుంటే నిలవరించుకుని స్త్రీలు పనిచేస్తుంటే, వాళ్ళకూ మగవాళ్ళకూ ఒకటే రూల్సా? ఒకటే పని గంటలా? ఇదన్యాయం కదూ!

ఎవరికీ ఎందుకర్థం కాదు? ఆడవాళ్ళక్కూడా ఎందుకర్థం కాదూ? ఎందుకంటే – ఆడవాళ్ళూ మనుషులనే నమ్మకం మానవజాతికింకా పూర్తిగా కలగలేదు గనక అనిపించింది రమ్యకు.

మర్నాడు ఉదయం సుధాకర్ ముభావంగానే తన పనులు చేసుకుని రెడీ అయివచ్చాడు.

"ఇవాళ ఆఫీసుకు శలవపెట్టాను. ఇద్దరం వెళ్ళి కల్పనగారితో మాట్లాడి కేసు మానేస్తున్నామని చెప్పి వద్దాం" అన్నాడు యిక దానికి తిరుగులేదన్నట్లుగా.

"సుధా - నా దృష్టిలో కేసు చాలా ముఖ్యమైంది. గెలుస్తానో ఓడుతానో అది వేరే విషయం. ఆడవాళ్ళకు సంబంధించి ఒక విషయాన్ని చర్చకు పెడుతున్నాను. అందర్నీ మాట్లాడనివ్వు. ఎవరి సంస్కారాలను బట్టి వాళ్ళు మాట్లాడుతారు. ఆ మాటల్ని బట్టి మనం నడుచు కోవాలంటే కుదిరే పనేనా? మనల్ని అడుగు తీసి అడుగు వెయ్యనిస్తారా? అంతెందుకు - మన పెళ్ళి గురించి ఎంతమంది వ్యతిరేకంగా మాట్లాడలేదూ? మనం ఆగామా? ప్లీజ్ - ముందు నువ్వు అర్థంచేసుకో నీకు సానుభూతి ఉంటే ఎదటివాళ్ళ నోళ్ళు మూయించ గల్గుతావు. అసలు నీకే నా మీద సానుభూతి లేదంటే, నేనడుగుతున్నది అన్యాయంగా కనపడుతోందంటే నాకు చాలా బాధగా ఉంది".

రమ్యకు కన్నీళ్ళు వచ్చి మాటలు ఆగిపోయాయి.

సుధాకర్ నిస్సహాయంగా రమ్య వంక చూస్తూ నిల్చుండిపోయాడు. ఇవాళ పిటిషన్ ఫైలు చేస్తే కొద్ది రోజుల్లో కేసు హియరింగ్‌కి వస్తుంది. మళ్ళీ పేపర్లన్నీ రాస్తాయి. అందరూ చెత్తగా మాట్లాడతారు. ఇదంతా ఎన్ని రోజులు జరుగుతుంది? ఎప్పటికి, ఎలా ముగుస్తుంది? సుధాకర్ కోపాన్ని తగ్గించుకోలేకా, పెంచుకోలేకా కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

రమ్య పనులన్నీ ముగించుకుని బాబుని నిద్రపుచ్చి ఒక గంటలో వస్తానని సుధాకర్‌కి బాబు గురించి లక్ష జాగ్రత్తలు చెప్పి బైటపడింది.

ఆ సమయంలో బాబు దాదాపు రెండు గంటలు నిద్రపోతాడు. ఆ నమ్మకంతోనే తను ఆ లోపు వస్తుందనే ధైర్యంతోనే రమ్య కల్పన దగ్గరకు వెళ్ళింది. కల్పనకు ఆ రోజు పెద్ద పనిలేదు. తన స్నేహితురాలు వసంతతో మాట్లాడుతోంది. రమ్యను చూడగానే ఉత్సాహంగా వసంతకు పరిచయం చేసి మరింత ఉత్సాహంతో కేసు విషయం చెప్పింది. అది విని వసంత చాలా సంతోషిస్తుందని ఆమె ఉద్దేశం. కానీ కల్పన ఆశించిన ఉత్సాహం వసంతలో కనిపించలేదు. ఆమె ఆలోచనలోపడింది.

"ఏంటీ తల్లీ - స్త్రీల హక్కుల గురించి యింత ఎక్సయిటింగ్ వార్త చెబితే ఏదో వేదాంత విషయం విన్నట్లు ముఖం పెట్టావు" అని కసురుకుంది కల్పన.

"కేసు బాగానే ఉంది గానీ - దీనివల్ల ఆడవాళ్ళ మీద మాతృత్వ భారం మరింత పెరిగిపోదా అని - పిల్లల్ని పెంచటం వాళ్ళ పనే అని స్థిరపడిపోదూ? మూడునెల్లు

పిల్లల్ని రాత్రింబగళ్ళూ చూసుకునే సరికి పిచ్చెక్కిపోయే ఆడవాళ్ళకి ఆఫీసు పెద్ద రిలీఫ్‌గా ఉంటుందేమో. క్రష్‌లోనో, పెద్దవాళ్ళుంటే వాళ్ళదగ్గరో, పనివాళ్ళ దగ్గరో ఎలాగో పెరుగుతారు పిల్లలు. ఆరు నెలల మెటర్నిటీ లీవు రీజనబుల్. ఆ తర్వాత నాలుగ్గంటల పనిదినం - ఏమోనబ్బా నాకు నచ్చటంలా. ఆడవాళ్ళే పిల్లల్ని పెంచాలా? మగవాళ్ళెందుకు పెంచగూడదు? ఆరునెలలు పెంచి ఆడవాళ్ళు ఆఫీసులకు వచ్చేస్తారు. ఈ నాలుగ్గంటల పనిదినం మగవాళ్ళకు అడిగితే - రెండేళ్ళపాటు మగవాళ్ళు పిల్లల్ని పెంచాలి. నాకైతే మనం అడగాల్సింది అదే అనిపిస్తోంది. పిల్లల్ని పెంచటం ఆడవాళ్ళ పని మాత్రమే కాదు". కల్పన, రమ్య ఆలోచనలో పడ్డారు. నిజమే కదా అనిపించింది.

"కానీ మగవాళ్ళు పెంచుతారా? నాలుగ్గంటలు వూరిమీద బలాదూర్ తిరుగుతారు గానీ పిల్లల్ని చూసుకుంటారా?" రమ్యకు ఆ విషయం చాలా సందేహంగా ఉంది.

"పిల్లల్ని పెంచాలని డిమాండ్ చెయ్యాలి. ఇళ్ళల్లో తల్లులు వూరుకోకూడదు. ఎందుకూరుకోవాలి? నీళ్ళు పొయ్యటం, పాలుపట్టడం మిగిలిన పనులన్నీ చూడాలి" వసంత గట్టిగా అంది.

"అమ్మో-చేస్తారా? నేను మాత్రం నా పిల్లాడిని మా ఆయనకిచ్చి నిశ్చింతగా ఉండలేను".

పూర్తిగా సుధాకర్‌కి పిల్లాడిని ఒదిలేయాలనే వూహకే భయపడిపోయింది రమ్య. స్నానం సరిగా చేయించలేడు. వేళకు పాలుపడతాడా? ఉచ్చపోయగానే గుడ్డలు మారుస్తాడా? ఏడుస్తుంటే విసుక్కోకుండా ఎందుకేడుస్తున్నాడా అని ఆలోచిస్తాడా - ఏమో-

"మీవన్నీ పిచ్చి ఆలోచనలండీ. ఆ చాదస్తాలు ఒదుల్చుకోవాలి. వాళ్ళకి మాత్రం పిల్లలు కాదా? మొదట్లో కొత్తగా ఉన్నా అలవాటు పడతారు. మీ బాబు పుట్టే వరకూ మీకు తెల్సా పిల్లల్ని పెంచటం. నేర్చుకుంటున్నారు. ప్రేమ ఉంటే అన్నీ అవే వస్తాయి. సొంత పిల్లల మీద కూడా ప్రేమ లేకపోతే యిక ఆ మగజాతి ఎందుకంటా?" వసంత రమ్య భయాలను తీసి పారేసింది. "అసలు వాళ్ళకి కూడా ఆ బాధ్యత ఉంది అని చెప్పాలి మనం. అట్లా చెప్పటం మొదలుపెడితే క్రమంగా మారతారు. కొందరు దుర్వినియోగం చెయ్యొచ్చు ఈ నాలుగ్గంటల శలవుని. కానీ కొందరైనా నేర్చుకుంటారుగా. పైగా యిక్కడ అసలు విషయం ఏమిటంటే -

ఆ చట్టం వస్తే ఆడవాళ్ళే పిల్లల్ని పెంచాలని లేదు. ఆ పని యిద్దరూ చెయ్యొచ్చు. అది ఇద్దరి పనీ, గౌరవప్రదమైన పనీ అనే ఆలోఛన సమాజంలో వస్తుంది. ఆ ఆలోచన

చాలా అవసరం. అదివ్వాళ చిన్నగా మొదలైనా తర్వాత తర్వాత చాలా మార్పు తెస్తుందని నా అభిప్రాయం”.

వసంత మాటలు కల్పనకూ రమ్యకూ నిజమే ననిపించాయి. ఒక విషయం అడిగితే చాలా విషయాలు చర్చకు వస్తాయి గాబట్టి. కొత్త ఆలోచనలు కలిగించటానికైనా ఈ కేసు పెడదామనుకున్నారు. గెలుస్తామనే ఆశ పెట్టుకో వద్దనుకున్నారు.

ముగ్గురూ ఆలోచించి మళ్ళీ కొత్త పిటీషన్ రాశారు. ‘తల్లికీ ఆరునెల్ల మెటర్నిటీ లీవు. ఆ తర్వాత తండ్రికి రెండేళ్ళు నాలుగు గంటల పనిదినం కావాలి పిల్లల్ని పెంచటానికి’ అని అడిగారు. వెంటనే ఆ పిటీషన్ కోర్టులో పడేస్తానని బయల్దేరింది కల్పన.

రమ్యకు యింటికి వచ్చే దారిలోనే అర్థమైంది సుధాకర్ ఈ విషయం విని ఎంత విలవిలలాడిపోతాడో. నచ్చ చెప్పాలి. ఎంత కష్టమైనా సుధాకర్‌ని ఒప్పించాలి అనుకుంది ధైర్యం కూడగట్టుకుని.

బాబు నిద్రలేచాడేమో అని గుండె దడదడలాడుతూనే ఉంది. అదృష్టవశాత్తూ బాబు నిద్రపోతూనే ఉన్నాడు.

సుధాకర్ కూడా వాడెప్పుడు లేస్తాడోననే టెన్షన్‌తో ఉన్నాడేమో రమ్యను చూడగానే బరువు దిగిన వాడిలా నిట్టూర్చాడు.

రమ్య ముఖం కడుక్కుని బట్టలు మార్చుకుని సుధాకర్ దగ్గరకు వచ్చింది.

“ఆ పిటీషన్ కోర్టుకి పంపలేదు” మెల్లిగా చెప్పిన మాటలకు సుధాకర్ ముఖం విప్పారింది.

“కొత్త పిటీషన్ తయారు చేసి పంపాం”.

సుధాకర్ ముఖంలో మనసులో అనుమానాలు మొదలయ్యాయి.

రమ్య చాలా మెల్లిగా, ఒప్పించాలనే ప్రయత్నమంతా చేస్తూ మొత్తం విషయం చెప్పింది. రమ్య ఒక్కొక్క విషయం చెబుతుంటే సుధాకర్ కోపం ఒక్కొక్క డిగ్రీ పెరిగింది.

రమ్య చెప్పటం పూర్తయ్యే సరికి సుధాకర్ లేచి నిలబడ్డాడు. “నువ్వు వెంటనే ఆ కేసు ఆపేస్తావా? లేదా ? తేల్చి చెప్పు” తీవ్రంగా అడిగాడు.

రమ్య ఆ కోపానికి భయపడుతూనే ఏదో చెప్పబోయింది.

“నువ్వింక ఏం మాట్లాడొద్దు. ఈ పని మానేస్తావా? లేదా?” రమ్యకేం చెప్పాలో అర్థం కాలేదు.

"నేను కాస్త మంచాడినయ్యే సరికి నీకు ఒళ్ళూ పై తెలియటంలేదు. నేను దీనికి మాత్రం చస్తే ఒప్పుకోను. నేను అడంగివెధవలా యింట్లో పిల్లల పీతిగుడ్డలు మారుస్తూ, వాళ్ళ ముక్కులూ, మూతులూ తుడుస్తూ కూచుంటే నువ్వు ఆఫీసులో ఉద్యోగం వెలగ బెడతావా? నేనా పని చెయ్యాలని నా మీద కేసు పెడతావా? ఏంటి నీ పొగరు?" సుధాకర్‌కి ఆవేశంలో ఒళ్ళు తెలియటంలేదు.

"కేసు నీమీద కాదు. నీ తరపున ప్రభుత్వం మీద".

"నాన్సెన్స్ – నా తరపున నువ్వు పెట్టేదేంటి బోడి. నేను ఈ కేసుకు చస్తే ఒప్పుకోను. నువ్వు విత్ డ్రా చేసుకుంటావా లేదా" సుధాకర్ రమ్య జడ మొదట్లో గట్టిగా పట్టుకుని అటూ యిటూ వూగించాడు.

నొప్పితో అవమానంతో రమ్య కళ్ళనీళ్లు కిందికి జారాయి.

"నేను విత్ డ్రా చేసుకోను"

"చేసుకోవూ? ఏంటి నీ వుద్దేశం? నా గురించి ఏమనుకుంటున్నావు? నువ్వెలా ఆడిస్తే అలా ఆడే వెధవననుకుంటున్నావా?"

"ఆలోచిస్తే నీకూ నేను చేసింది మంచిదని తెలుస్తుంది".

రమ్యకు వాదించే శక్తీ, బలం అన్నీ క్రమంగా పోతున్నాయి. సుధాకర్ రూపం, కోపం అన్నీ ఆమెకు భయాన్ని కలిగించి బలహీనతను పెంచుతున్నాయి.

"ఏంటి? దానికిచట్టం కావాలని కోర్టుకెక్కటం ఏంటి?" జుట్టుని యింకా గట్టిగా వూపాడు.

"పిల్లల్ని పెంచటం నీచమైన పనైతే ఆడాళ్ళందరూ పెంచటంలా – ఆ పని చాలా మంచిది. బాగుంటుంది" ఏడుపు రమ్య మాటలను వెనక్కు నెట్టేస్తోంది.

"బాగుంటే నువ్వే పెంచు. నా జోలికొచ్చావో – మర్యాదగా ఉండదు. చెప్పు కేసు విత్ డ్రా చేసుకుంటావా?"

రమ్య గొంతు పెగల్లేదు. ఐనా లొంగటం ఆమెకిష్టంలేదు. తల అడ్డంగా ఊగించింది ఏడుస్తూనే.

సుధాకర్‌కి యింకేం తెలియలేదు. రమ్య చెంపలు పగిలిపోతున్నాయి. ఆమె కింద కూలబడింది. మోకాళ్ళలో ముఖం దాచుకుంది దెబ్బలనుంచి తప్పించుకోటానికి. సుధాకర్ వీపు మీద బాదుతున్నాడు బలంగా కోపంగా. రమ్య కోపంతో అవమానంతో దుఃఖంతో ప్రయత్నిస్తోంది అతన్ని నిలవరించటానికి. సుధాకర్ ఆగటంలేదు. పిచ్చెక్కిన కుక్కలా వెర్రెక్కిన ఆబోతులా రమ్య మీదకు దూకుతున్నాడు. అరుస్తున్నాడు.

ఎన్నడో ఆదిమ యుగాలలో స్త్రీ శరీరాన్ని లొంగదీసుకుని అణిచిపెట్టిన పురుషుల రక్తం – యిన్నాళ్ళూ నిద్రాణమై ఉన్న పురాతన రక్తం ఒక్కసారి నిద్రలేచి విజృంభిస్తోంది.

ఈ సుధాకర్ వేటగాడైపోయాడు. కిరాతకుడైపోయాడు.

రమ్య అతిదీనంగా హీనంగా పడిపోయింది. ఇంతలో బాబు లేచాడు. అమ్మ కష్టం తెలిసిందా అన్నట్లు యిల్లు అదిరిపోయేలా కేకలు వేస్తున్నాడు, ఏడుస్తున్నాడు. సుధాకర్ స్పృహలో కొచ్చి కొట్టడం ఆపి ఒక ఛీత్కారం చేసి యింట్లో నుంచి బైటికి వెళ్ళిపోయాడు.

రమ్య లేచి నిలబడే లోపు మళ్ళీ వచ్చాడు.

"ఈ కేసు విత్ డ్రా చేసుకోకపోతే – విడాకుల నోటీసు అందుకుంటావు. జాగ్రత్త" – అని గర్జించి మళ్ళీ అదే వేగంతో వెళ్ళిపోయాడు.

రమ్య ఆ నొప్పినీ బాధనూ లెక్క జెయ్యకుండానే బాబు దగ్గరకు పరుగెత్తింది. అరుస్తున్న వాడి నోటిని తన స్తన్యంతో తడిపి మూసేసింది.

వాడు ఆకలిగా ఆత్రంగా పాలు తాగుతున్నాడు. ఆ పాలు వాడినోట్లోకి కురుస్తున్నంత వేగంగా రమ్య కళ్ళనుంచి కన్నీళ్ళు కురుస్తున్నాయి

'సుధాకర్ తనను కొట్టాడు. తను దెబ్బలు తిని ఏడుస్తోంది'.

ఇది ఎట్లా జరిగింది? తను ఎట్లా సహించింది? నువ్వు నా ప్రాణం. నా దేవత అని ముద్దాడే సుధాకర్ తనను ఎట్లా కొట్టగలిగాడు? అతనికాబలం, ధైర్యం, హక్కు ఎట్లా వచ్చాయి?

తను ఏడవటం తప్ప ఏం చెయ్యలేకపోయింది. ఈ బలహీనత ఎంత భయంకర మైనది? తనను పూర్తిగా చంపేసింది. ఇక రమ్యలేదు. ఆత్మగౌరవంతో, ధైర్యంతో, హుందాగా, గౌరవంగా ఉందనుకున్న రమ్య లేదు. ఒక్క నిమిషంలో చచ్చిపోయింది. ఎన్నటికీ తను ఆ రమ్య కాలేదు.

రమ్యకు దుఃఖం ఆగటంలేదు. వెక్కివెక్కి ఏడుస్తుంటే బాబు అర్థంకాక తడుము కుంటున్నాడు.

ఒక హక్కు కోరింది తను. ఆ హక్కు వస్తుందనే నమ్మకం కూడా లేదు. ఊరికే అడిగింది. అంతే. ఆలోచించవచ్చుగదా అంది. అయిపోయింది తన పని. వ్యక్తిగా తను సంహరించబడింది. స్త్రీలు యింతవరకూ యిన్ని హక్కులు ఎలా పొందారో! ఎందరు యిలా సంహరించబడ్డారో! చచ్చిపోయారో! ఈ నాగరిక సమాజంలో చదువుకుని సంపాదిస్తున్న స్త్రీ కోర్టుకి వెళ్లాలంటే –

ఒక హక్కు కావాలంటే – కుదరదు. వీల్లేదు.

దానికోసం చావు బతుకుల పోరాటం చెయ్యక తప్పదు.

విడాకుల నోటీస్ యిస్తాడు తనకు.

ఇద్దరం కలిసి ప్రేమఫలంగా పొందిన బిడ్డకు కాస్త సంరక్షణ చూడమని అడిగితే – అసలునువ్వే నాకు ఒద్దు పొమ్మంటున్నాడు.

అతను పొమ్మనటం సరే – కానీ అతనెందుకు తనకు? తన బిడ్డను తనే పెంచుకో గలిగినపుడు అతనెందుకు తనకు? తన్నుల కోసమా?

భార్య యిచ్చే సుఖం, చేసే చాకిరి, అందించే జీతం, పెంచే కొడుకు అన్నీ తీసుకుని–

అట్లా తీసుకోవటమే ప్రేమ అని నమ్మించి – అట్లా అన్నీ అతను స్వీకరించటమే తనకు భద్రత అని నమ్మించి –

కొంచెం యివ్వమంటే – అది కూడా తనకు కాదు, అతని యింటిపేర చలామణి అయ్యే బిడ్డకు నాలుగు గంటలు టైమివ్వమంటే – సేవ చెయ్యమంటే పశువులా కుమ్మే అతను తనకెందుకు?

రమ్య దుఃఖం క్రమంగా తగ్గుతోంది. ఆలోచన పెరుగుతోంది.

మగవాళ్ళ మంచితనం, భర్తల మంచితనం, భార్యల విధేయత మీద ఆధారపడి ఉంటుందని ఆమెకు అర్థమవుతోంది.

ఒక గంట తర్వాత లేచిన రమ్య బీరువాలో దేనికోసమో వెతుకుతోంది.

ఇల్లు అద్దెకు తీసుకున్నప్పుడు ఇంటి ఓనర్‌తో చేసుకున్న కాంట్రాక్టు కాగితాల మీద రమ్యే సంతకం చేసింది. కాకతాళీయంగా చేసిన ఆ సంతకం యిప్పుడు ఉపయోగ పడుతోంది.

ఈ యిల్లు అద్దెకు తీసుకుంది తను. అద్దె చెల్లిస్తోంది తను.

సుధాకర్‌కి తెలివిరాకపోతే ఈ ఇంటి నుంచి బైటికి వెళ్ళాల్సిందెవరో అతనికి తెలియజెప్పటానికి ఆ కాగితాలు చాలా అవసరం. అతనే అర్థరాత్రో వచ్చి బైటికి నడవమంటే పసిగుడ్డుతో వీధులు పట్టకుండా యింట్లో నిలబడటానికి ఆ కాగితాలు చాలా అవసరం. రమ్యకు ఆ కాగితాలు దొరికాయి.

20 ఏప్రియల్ 1994

సుప్రభాతం